

INDIVIDUALISMUS ČI NÁRODNÍ KORPORATIVISMUS?

Nevidíme rádi ideologické ismy tam, kde má býti věcně uvažováno o lidských organizačních možnostech. Utvrzujeme se denně v přesvědčení, že ideologické roušky neškodí snad jen životu mezinárodnímu, nýbrž že jsou stejně zhoubné i v otázkách organizace uvnitř státu. Neradi vidíme zejména, když matné ideologické konečné cíle odvracejí pozornost od hmatatelných problémů doby, respektive když řešení těchto hmatatelných problémů zatemňují a znesnadňují stálým ohledem na jakési konečné ideové stadium. Opakujeme v této souvislosti, že na příklad pro otázku pražského vodovodu nám málo pomůže, jsme-li socialisty či nesocialisty, když ve skutečnosti tu jde o odborný problém, jenž musí být řešen pod zorným úhlem daných skutečností.

Jak lépe by se u nás řešila otázka klidného spolužití příslušníků několika národů, kdybychom vyšli z pouhého věcného hlediska optimálního národního využití každého jednotlivce a kdybychom nebyli právě v otázce národnostní zátěže existencí mystických ideologií. Máme tu na mysli zejména veliký spor o to, zda národní existence má býti chráněna individuálně pro každou lidskou bytost, či zda subjektem ochrany nemá býti národ jako celek. Tento posléze uvedený názor, jenž je zejména zastáván v menšinových teoriích říšskoněmeckých, vede pak k požadavku, aby národní mír byl ve státě zaručen tím způsobem, že se v rámci státu vybudují národnostní korporace, které jsou pro své příslušníky jakousi prvostupňovou vrchností, starající se celou svou existencí o zajištění národa bez ohledu na to, zda si konkrétní příslušník v určitém případě takové ochrany vůbec přeje či nikoli. Netřeba příliš zdůrazňovati, že takováto kolektivistická koncepce nehoví individualistické konstrukci naší ústavy a že tím méně hoví těm organisátorům našeho veřejného života, kteří chtějí i budoucně plným právem viděti základ spořádané a účinné společenské organizace v lidském jednotlivci.

Připomenutý rozpor mezi hlediskem individualistickým a národně-korporativistickým je asi hlavní příčinou obtíží v jednáních o národnostní statut mezi vládou na straně jedné a německou menšinou na straně druhé. Proniklo již dostatečně na veřejnost, zejména již v době parlamentních návrhů sudetoněmeckých, že tyto kruhy vycházejí z principu kolektivní ochrany národa jako celku. Odtud požadavek národnostních katastrů, národnostních svazů s pevnou výkonnou mocí, kolektivní legitimace před soudy a úřady a p. Máme-li mluvit věcně, domníváme se, že národ není

v dnešním komplikovaném životě tak silnou sociologickou skutečností, že by bylo lze celý život člověka redukovati pouze na soubor národnostních vztahů. Vytýká-li se právem marxismu jednostrannost, tkvící v tom, že se lidský život redukuje na pouhý součet vztahů hospodářských, platí tatáž výtka i novému německému hledisku, přeceňujícím jednostranně moment národnostní. Totéž platí i o dobách, které vše obětovaly momentu náboženskému. Člověk je tvor harmonický a nutno s ním harmonicky zacházet. Kdyby již mělo býti uvažováno o korporativistické výstavbě státu, věděli bychom o vhodnějších útvarech, jimiž jsou stavy.

Výsledek bude asi ten, že nová naše národnostní úprava bude kombinovati hlediska ochrany individuální i kolektivní. Po stránce první spadají sem reformy, které svým významem budou daleko přesahovati pouhý rámec ochrany národnostní, budou-li ovšem příslušná místa vhodně formulována. Myslíme tu zejména na starý problém rovnosti před zákonem, dále na otázku zdokonalení ústavního soudnictví, zejména poskytnutím přístupu před ústavní soud, a konečně i na stejně starý problém ručení státu za škodu z nezákonného výkonu veřejné moci. Přebudování územní samosprávy mohlo by mimo to býti krůčkem na cestě reformy veřejné správy vůbec a otázka proporcionality v úřednickém aparátu měla by znovu připomenouti nutnost odpolitisování veřejné správy.

To vše jsou věci, které by mohly velmi podstatně přispěti k budování našeho právního státu. Pokud pak jde o kolektivní ochranu národnosti, půjde o problém katastrů, případně i o kuriátní rozdělení některých zastupitelských sborů.

Ostatně v mnoha těchto otázkách máme již z doby od r. 1848 do převratu poučná priora. Současníkům zdá se snad doba mimořádně nezvyklá. Myslíme však, že stejný pocit musili míti na příklad účastníci punktací v r. 1890 nebo moravského paktu r. 1905 a j. Nezapomínejme, že naše země je klasickým místem národnostních bojů. Tato okolnost bystrila mysl našich otců. Boj neznamenal ještě válku; může jíti o zdravé soutěžení. Jen o dobrou režii prosíme.

Doc. Dr. J. Kliment.

SAMOSPRÁVA FINANČNÍ A HOSPODÁŘSKÁ.

Kdyby připravovaná úprava poměrů národnostních menšin v Československu, o kterou se jedná, měla vyzněti v ten smysl, že by země byly vybaveny širší pravomocí se zemskými sněmy a s určitou finanční výsostí, kdyby okresy byly vybudovány jako administrativní jednotky, ve kterých by občanstvo mělo zvýšenou ingerenci, než tomu bylo doposud, na správu okresů a kdyby rozšířen byl okruh působnosti obcí v tom směru, že by byl zvýšen počet úkolů přidělených jim v působnosti přenesené, nezůstala by tato úprava bez vlivu na utvoření soustavy veřejnoprávního zatížení i na výši tohoto zatížení.